

Frolov A. P.

Online monitoring technique in the study of the image of social network users

The article presents a method for studying of personal accounts online social network. Structured observation provides idea of the character of self-discovery and self-identity in a public online communication, reaction of network community on the presented image and the characteristics of network discourse. Sources - 7.

Key words: online community, online communication, online-monitoring, self-presentation.

Фролов Артем Павлович – аспірант кафедри психології управління ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», м. Київ.

УДК 159.92

Чернікова А. О.

ВПЛИВ ЕГОЦЕНТРИЗМУ НА ЮНАЦЬКУ ПОВЕДІНКУ У КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ

У статті розглянуто вплив егоцентризму на юнацьку поведінку у конфліктних ситуаціях. Проаналізовано теоретичні основи дослідження конфліктів в психології. Визначено, що конфлікт в цілому є характеристикою взаємодії, що дозволяє сторонам виявити, ідентифікувати його предмет, структуру і підстави, і, виходячи з цього, будувати дозвіл протиріччя, вирішення ситуації.

Показано, що за часту в сім'ях, де напрацьований егоцентризм, відбуваються конфлікти. Часті конфлікти і вимогливість егоцентризму призводять до емоційного розриву з близькими людьми, в підсумку це обертається повною ізоляцією егоцентриста і тужливим самотністю.

Ключові слова: юношеский возраст, социальная ситуация развития, ведущая деятельность, психические новообразования, конфликт.

Постановка проблеми. Юність – певний етап дозрівання і розвитку людини між дитинством і дорослістю. Психологічний зміст цього етапу пов'язано з розвитком самосвідомості, формування світогляду, вирішенням завдань професійного самовизначення і вступом у доросле життя.

Існують різні визначення конфлікту, але всі вони підкреслюють наявність протиріччя, яке приймає форму розбіжностей, якщо йдеться про взаємодію людей. Конфлікти можуть бути прихованими або явними, але в основі їх лежить відсутність згоди. Тому конфлікт визначається як відсутність згоди між двома або більше сторонами – особами або групами.

Конфлікт – зіткнення протилежно спрямованих, несумісних один з одним тенденцій в усвідомленні окремо взятого індивіда, в міжособистісних взаємодіях або міжособистісних стосунках індивідів або груп людей, пов'язане з гострими негативними емоційними переживаннями.

Відсутність згоди обумовлена наявністю різних думок, поглядів, ідей, інтересів, точок зору і т. д. Однак воно, як уже зазначалося, не завжди виражається у формі явного зіткнення, конфлікту. Це трапляється тільки тоді, коли існуючі протиріччя порушують нормальну взаємодію людей, заважають досягненню поставлених цілей. В цьому випадку люди просто бувають змушені якимось чином подолати розбіжності і вступають у відкриту конфліктну взаємодію. В процесі конфліктної взаємодії його учасники отримують можливість висловлювати різні думки, виявляти більше альтернатив при ухваленні рішення, і саме в цьому полягає важливий позитивний сенс конфлікту. Сказане, звичайно, не означає, що конфлікт завжди носить позитивний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В першу чергу хотілося б зупинитися на дослідженнях конфлікту в рамках психологічних парадигм, в основному розроблених в західній психології. До основних можна віднести: психоаналітичний (А. Адлер, З. Фрейд, Е. Фромм, К. Хорні), екзистенціальний (Л. Бінсвангер, Р. Ленг, В. Франкл), соціотропний (В. Макдугалл, С. Сигеле), динамічний (К. Левін), соціометричний (Дж. Морено), інтеракціоністський (Г. Блумер, М. Кун, Т. Шибутані), необіхевіористичний (Н. Міллер, Дж. Доллард) напрямки. Дослідженням фрейдистської (психоаналітичної) орієнтації властива біопсихологічне трактування причин конфліктів. Відповідно до неї, конфлікти є наслідок невідповідності моральних суспільних умов і обставин, з одного боку, вимогам природних інстинктів – з іншого. Як вважав З. Фрейд, конфлікт

виникає тоді, коли сила впливу суспільних умов істотно перевищує здатність людини до сублимації. Такі конфлікти можуть виражатися в неврозах, злочинній поведінці і т. п.

Слідом за З. Фрейдом, австрійський психолог А. Адлер розглядав джерело конфліктів в незахищеності особистості перед навколишнім світом, усвідомленні своєї неповноцінності і недосконалості, в прагненні зміцнитися шляхом переваги над іншими. На його думку, спроби звільнитися від почуття неповноцінності ведуть до невротичних зривів, до конфліктів. Один із послідовників З. Фрейда, К. Юнг запропонував нову класифікацію характерів людей, в основі якої лежав критерій відмінностей за способом дозволу ними внутрішніх конфліктів. Згідно неї всі люди діляться на два основних психотипи: інтровертів і екстравертів.

На думку К. Хорні, конфлікт виникає в системі взаємовідносин індивіда з соціальним оточенням, а не як ефект конфронтації з цим оточенням шукають виходу, спочатку закладених в організмі психічних сил.

Е. Фромм, стверджував, що в процесі свого розвитку людина приходиться до відокремлення та індивідуалізації. Це здійснюється в постійному конфлікті особистості із соціальним середовищем. За Е. Фроммом індивід може позбутися самотності і почуття власної «нікчемності» тільки «втечею від всякої свободи», що пов'язано з несвідомою діяльністю, яка може бути вивчена в основному психоаналітичними методами.

Досліджуючи проблеми групової динаміки, К. Левін з цієї точки зору розглядав і проблему конфлікту. На думку К. Левіна, основою конфлікту є психічні стани особистості (наприклад, фрустрація, напруженість, дискомфорт), які відображають ступінь незадоволеності об'єктами навколишнього середовища, на які спрямовані потреби особистості. Відповідно до психологічної теорією соціометрії, розробленої Дж. Морено, міжособистісні конфлікти визначаються станом емоційних відносин між людьми, їх симпатіями і антипатіями по відношенню один до одного.

Проблему конфлікту активно розробляв В. І. Захаров, вважаючи, що конфліктна ситуація є психічною презентацією назрілого протиріччя як всередині особистості, так і між людьми. Конфлікт переростає в невроз, якщо переживання цього конфлікту починає займати центральне місце в системі відносин особистості.

На думку Н. Д. Левітова, конфлікт – це внутрішня боротьба, коли людина напружено розмірковує, зіставляє різні мотиви, він бореться сам з собою. Ця внутрішня боротьба завжди відображає зовнішні, об'єктивно дані протиріччя, конфлікти. Кожен конфлікт розглядається автором як зовнішній і внутрішній одночасно.

К. А. Абульханова-Славська підходить до визначення конфлікту з декількох позицій. З інструментальної точки зору конфлікт виступає як один із засобів самоствердження, подолання заперечуваних особистістю тенденцій. Конфлікт можна розуміти і як процес: у цьому випадку він являє собою ситуацію незнайденого виходу, розвитку дій на шляху пошуку засобів стабілізації відносин. В тактичному плані конфлікт – одне з крайніх засобів регулювання міжособистісних відносин. З таким підходом можна погодитися, так як соціально-психологічний конфлікт, як і будь-який предмет пізнання, можна визначати з різних сторін.

Зовнішній конфлікт розуміється в тому сенсі, що він визначається об'єктивними зовнішніми причинами, внутрішній конфлікт – це переживання внутрішнього розладу, внутрішня боротьба.

В даний час дослідження конфліктів в сучасній зарубіжній психології ведуться за наступними напрямками:

- теоретико-ігрове (М. Дойч);
- теорія організаційних систем (Р. Блейк, Дж. Мутон);
- теорія і практика переговорного процесу (Д. Прюїтт, Д. Рубін, Р. Фішер, У. Юрі).

Представники теоретико-ігрового підходу основним завданням вважають побудову універсальної схеми взаємодії в конфліктній ситуації та її дозвіл. В основі лежать ігри типу «дилема в'язня». Рішення завдання полегшують чітко контрольовані експериментальні умови. Різноманіття стилів поведінки в конфліктній ситуації узагальнюється в два основних типи поведінки: кооперативне і конкурентне.

У системному вигляді даний підхід виражений в роботах американського соціального психолога М. Дойча. Його концепція є цілісна розробка соціально-психологічного підходу до проблеми конфлікту. На думку М. Дойча, в основі конфлікту лежить несумісність цілей учасників міжособистісної взаємодії. Завдяки концентрації уваги на мотивах протидіючих сторін роботи цього напрямку часто відносять до мотиваційної концепції.

Прихильники теоретико-ігрового підходу вважають, що конфлікти можуть вирішуватися як конструктивним шляхом, так і деструктивним. Продуктивним вважається конфлікт, учасники якого переконані, що добилися поставлених цілей.

Розвиваючи ідеї М. Дойча, сучасні західні дослідники створюють в реальних групах експериментальні ситуації. Серед типів ситуацій виділяють конкурентну, кооперативну і змішану. Конкурентна ситуація в процесі навчання може мати мотивуючий ефект, але не всупереч відносинам співробітництва та взаємодопомоги, а поряд з ними. Ситуація кооперативного навчання дає більший ефект, ніж традиційне індивідуальне навчання.

Другим підходом до вивчення конфлікту в сучасній психології є теорія організаційних систем. Ця концепція з'явилася як альтернатива теорії ігор і результат критики запропонованих нею рішень. Розроблений Р. Блейком, Дж. Мутон і К. Томасом підхід до проблеми міжособистісного конфлікту на основі організаційних систем являє собою оригінальну програму дослідження стилів конфліктної поведінки людей в реальних умовах. З поєднання установок на ставлення до суперника і на досягнення власних цілей автори визначили п'ять стратегій поведінки, можливих в конфліктній ситуації: конкуренція, пристосування, уникнення, компроміс, співробітництво.

Таким чином, в зарубіжній і вітчизняній літературі психологічний конфлікт описується як стан особистості, що виникає внаслідок протиріч або зіткнення різних особистісних утворень.

Мета статті – теоретично дослідити вплив егоцентризму на юнацьку поведінку в конфліктних ситуаціях.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Юність – це специфічний віковий етап певними особливостями соціальної ситуації розвитку, визначеної провідною діяльністю і відповідними психічними новоутвореннями.

Юність – період у розвитку людини, який завершує процеси фізичного дозрівання людини. Психологічний зміст цього етапу пов'язано з розвитком самосвідомості, вирішенням завдань професійного самовизначення та соціального становлення вступом у доросле життя. У ранній юності формуються пізнавальні та професійні інтереси, потреба у праці, здатність будувати життєві плани, громадська активність. В юнацькому віці остаточно долається властива попереднім етапам онтогенезу залежність від дорослих і затверджується самостійність особистості.

В юнацькому віці відбувається переорієнтація одних цінностей на інші. Юнак прагне зайняти нову соціальну позицію, відповідну його потребам і можливостям. При цьому соціальне визнання, схвалення, прийняття в світі дорослих і однолітків стають для нього життєво необхідним. Лише їх наявність забезпечує переживання юнаків почуття власної цінності. Невипадково тому витоки конфліктності юнаків лежать, як правило, в родині, стосунки її членів (сварки, відторгнення дитини, її примус, в тому числі покаранням, страхом і т. п.).

Виділяють чотири групи юнаків на основі певного типу поведінки, з урахуванням спрямованості їх особистості. Першу групу юнаків характеризує стійкий комплекс аномальних, аморальних, примітивних потреб, прагнення до споживчого проведення часу, деформація цінностей і відносин. Егоїзм, байдужість до переживань інших, нелагідність, відсутність авторитетів є типовими особливостями цих дітей. Вони егоцентричні, цинічні, озлоблені, грубі, запальні, зухвалі, забіякуваті. У їх поведінці переважає фізична агресивність. Другу групу складають юнаки з деформованими потребами, цінностями. Маючи більш-менш широким колом інтересів, вони відрізняються загостреним індивідуалізмом, бажанням зайняти привілейоване становище за рахунок утиску слабких, молодших. Їх характеризує імпульсивність, швидка зміна настрою, брехливість, дратівливість. У них перекручені уявлення про мужність, товаристві. Їм приносить задоволення чужа біль. Прагнення до застосування фізичної сили виявляється у них ситуативно і лише проти тих, хто слабший. Третю групу юнаків характеризує конфлікт між деформованими і позитивними потребами, цінностями, відносинами, поглядами. Вони відрізняються однобічністю інтересів, облудою, брехливістю. Також не прагнуть до досягнень, успіху, апатичні. У їх поведінці переважають непряма і вербальна агресивність. У четверту групу входять юнаки, які відрізняються слабо деформованими потребами, але, в той же час, відсутністю певних інтересів і вельми обмеженим колом спілкування. Вони безвольні, недовірливі, запобігають перед сильнішими товаришами. Для них типова боягузтво і мстивість. У їх поведінці переважають вербальна агресивність і негативізм.

Типовими і найбільш значущими за змістом причинами конфліктів в юнацькому віці є:

- обмежувальний виховний стиль дорослого стосовно підростаючої особистості;
- шкільна та вузівська неуспішність;

- допомога в господарських справах, акуратність;
- ситуації, що стосуються області автономії і авторитету, зокрема,

пов'язані зі стисненням свободи молодих людей правилами і регламентами соціальних інститутів.

З точки зору Х. Ремшмідта, конфлікти з ровесниками в юності, частіше за все, пов'язані з суперництвом і боротьбою за лідерство. У ранній юності вони виникають і у дівчат, і у хлопців переважно з особами своєї статі. Юнаки змагаються за лідерство в групі, за успіхи у фізичній та інтелектуальній сферах, за дружбу і прихильність. У дівчат навіть в ранній юності суперництво вкрай рідко пов'язано з успіхами у праці або спорті. Через більш раннього порівняно з юнаками статевого дозрівання на перший план виступають відносини з представниками іншої статі. Конфлікти виникають переважно через суперництво за прихильність і прихильність більш старших за віком юнаків. Конфлікти між партнерами починаються на більш пізніх етапах юності. Саме на «стадії тренування» в партнерських відносинах відбуваються численні зіткнення між юнаками та дівчатами, пов'язаними узами дружби. Вони стосуються питань освіти сім'ї, дошлюбних статевих відносин, вірності партнеру, перспектив спільного майбутнього, уявлень про норми і суперечок з батьками.

Агресивні юнаки, як правило, мають деякі спільні риси. Вони володіють низьким рівнем інтелектуального розвитку, нестійкими інтересами, підвищеною сугестивністю, копіювання, недорозвиненість етичних уявлень і бідністю ціннісних орієнтацій. Вони емоційно грубі, озлоблені проти однолітків та оточуючих дорослих. У таких юнаків спостерігається крайня самооцінка, вона може бути як максимально позитивною, так і максимально негативною. Їх відрізняють підвищена тривожність, егоцентризм, невміння знаходити вихід з важких ситуацій. Захисні механізми переважають над іншими механізмами, регулюючими поведінку. Але серед агресивних юнаків зустрічаються і діти, інтелектуально і соціально розвинені, у яких агресивність є засобом підняття престижу, демонстрації своєї самостійності, дорослості. Часто такі юнаки перебувають в деякій опозиції по відношенню до дорослих.

В сім'ях, де напрацьований егоцентризм, відбуваються конфлікти. Часті конфлікти і вимогливість егоцентризму призводять до емоційного розриву з близькими людьми, в підсумку це обертається повною ізоляцією егоцентриста і тужливим самотністю.

Суть кожного конкретного конфлікту в родині залежить від ряду факторів. Фактором номер один є вік юнака. Починаючи з п'ятнадцяти років, дівчатка починають сваритися з батьками через хлопчиків, але пік конфліктів зазвичай припадає на 16-17 років. Аналогічна ситуація у хлопців досягає найвищої точки приблизно в сімнадцять років. Питання, пов'язані з самостійністю юнаків, зазвичай загострюються в міру їх дорослішання.

Іншим фактором, що робить помітний вплив на характер конфлікту, є стать юнаків. Дівчатка набагато частіше, ніж хлопчики, скаржаться на сімейні проблеми. Істотний вплив робить також і стать батька. Як правило, юнаки частіше повідомляють про труднощі у стосунках з батьком, ніж з матір'ю; вони відчувають велику близькість до матері, яка взагалі користується переважним впливом на дітей.

Дуже важлива і загальна атмосфера в родині. Конфлікти частіше розігруються в сім'ях авторитарного типу, ніж в сім'ях демократичних. В авторитарних сім'ях причиною конфлікту частіше стає питання витрачання грошей, суспільного життя, занять поза домом, виконання господарських робіт. На сімейну атмосферу істотно впливає також і характер взаємин між батьками: конфлікти між ними вкрай несприятливо впливають на юнаків.

Будь-яка форма конфлікту несе на собі відбиток соціально-економічного становища сім'ї. В сім'ях з низьким соціально-економічним статусом частіше виникають конфлікти, пов'язані з вимогами слухняності, ввічливості, поваги, в той час як в сім'ях з середнім рівнем доходів батьки більше турбуються про розвиток у дітей самостійності та ініціативи. Було відмічено, що в сім'ях з низьким рівнем доходів батьків стурбовані тим, щоб утримати дітей від неприємностей, тоді як в сім'ях з середнім достатком батьки більше переживають через успіхів і досягнень своїх дітей.

Реакція батьків на поведінку юнака може зробити істотний вплив на суть і інтенсивність конфлікту. Зустрічаються батьки, що демонструють повну байдужість до всіх проблем, пов'язаних з дітьми, в той час як інші вічно незадоволені їхньою поведінкою.

Чисельність сім'ї також є важливим параметром при розгляді внутрішньосімейних конфліктів – принаймні, в сім'ях середнього класу. Чим чисельніша сім'я з середнього класу, тим вище рівень конфліктів між батьками і дітьми і тим частіше батьки застосовують фізичну силу, щоб тримати юнаків в покорі.

Навіть судячи тільки по наведеними вище прикладах, можна зрозуміти, як різноманітні фактори, що впливають на протікання конфліктів між батьками і дітьми, – не всі батьки і не всі юнаки неодмінно сваряться через одних і тих же причин.

Висновки. Під конфліктом розуміється найбільш гострий спосіб усунення протиріч, що виникають в процесі взаємодії, що полягає в протидії суб'єктів конфлікту і звичайно супроводжується негативними емоціями. Якщо суб'єкти конфлікту протидіють, але не переживають при цьому негативних емоцій (наприклад, в процесі дискусії, спортивного єдиноборства), або, навпаки, переживають негативні емоції, але зовні не проявляють їх.

В юнацький вік людина входить зі сформованим рівнем домагань і достатньо широкою тимчасовою перспективою і в юнацькому віці складається механізм за погодженням цілей (домагань), умов і ресурсів.

Основний зміст конфлікту розвитку в юнацькому віці, яким є узгодження/неузгодженість особистих ресурсів, життєвих умов і домагань на життєву перспективу, яке утворює життєвий план як засіб узгодження умов, ресурсів і домагань. Останній представляє із себе досить складну структуру і послідовність дій: вибір ідеальної мети з чималого тимчасового поля заданих альтернатив; облік наявних ресурсів; облік можливості придбання необхідних ресурсів; розстановку реальних цілей в своєрідну ієрархію досягнень; включення в ієрархію аспекту реалістичності досягнень; постановку задач з придбання необхідних, але відсутніх поки ресурсів і т. д. Однак в цілому, життєвий план юнаки являє собою спосіб зв'язку (погодження) цілей, умов і ресурсів.

Література

1. Бабосов Е. М. Конфликтология / Е. М. Бабосов. – М. : Академия, 2000. – 283 с.
2. Дмитриев А. В. Конфликтология / А. В. Дмитриев. – М. : Наука, 2001. – 320 с.
3. Здравомыслов А. Г. Социология конфликтов / А. Г. Здравомыслов. – М. : Наука, 1982. – 351 с.
4. Кон И. С. Психология ранней юности / И. С. Кон. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 421 с.
5. Кулагина И. Ю. Возрастная психология / И. Ю. Кулагина. – М. : Академия, 1996. – 434 с.
6. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста / Ф. Райс. – СПб. : Питер, 2010. – 487 с.
7. Шибутани Т. Социальная психология / Т. Шибутани. – М. : Наука, 1973. – 384 с.

References

1. Babosov E. M. Konfliktologija / E. M. Babosov. – M. : Akademija, 2000. – 283 s.
2. Dmitriev A. V. Konfliktologija / A. V. Dmitriev. – M. : Nauka, 2001. – 320 s.
3. Zdravomyslov A. G. Sociologija konfliktov / A. G. Zdravomyslov. – M. : Nauka, 1982. – 351 s.
4. Kon I. S. Psihologija rannej junosti / I. S. Kon. – M. : Izd-vo MGU, 1989. – 421 s.
5. Kulagina I. Ju. Vozrastnaja psihologija / I. Ju. Kulagina. – M. : Akademija, 1996. – 434 s.
6. Rajs F. Psihologija podrostkovogo i junosheskogo vozrasta / F. Rajs. – SPb. : Piter, 2010. – 487 s.
7. Shibusani T. Social'naja psihologija / T. Shibusani. – M. : Nauka, 1973. – 384 s.

Черникова А. А. Влияние эгоцентризма на юношеское поведение в конфликтных ситуациях

В статье рассмотрено влияние эгоцентризма на юношеское поведение в конфликтных ситуациях. Проанализированы теоретические основы исследования конфликтов в психологии. Определено, что конфликт в целом является характеристикой взаимодействия, позволяет сторонам выявить, идентифицировать его предмет, структуру и основания, и, исходя из этого, строить разрешение противоречия, разрешение ситуации.

Показано, что за частую в семьях, где нарабатан эгоцентризм, происходят конфликты. Частые конфликты и требовательность эгоцентризма приводят к эмоциональному разрыву с близкими людьми, в итоге это оборачивается полной изоляцией эгоцентриста и тоскливым одиночеством.

Ключевые слова: юношеский возраст, социальная ситуация развития, ведущая деятельность, психические новообразования, конфликт.

Chernikova A. A. The influence of egocentrism on adolescent behavior in conflict situations

The paper considers the influence of egocentrism on adolescent behavior in conflict situations. The theoretical basis of the research in the psychology of conflict. Determined that the conflict is generally characteristic of the interaction, allows the parties to identify, identify its subject, structure and foundation, and, on this basis, permission to build the contradictions, the resolution of the situation.

It is shown that for frequent in families where egocentricity gained, there are conflicts. Frequent conflicts and demands of self-centeredness leads to emotional break with loved ones, in the end it turns into a fully insulated egotist and dreary solitude.

Key words: *adolescence, the social situation of development, leading activity, mental growths conflict.*

Чернікова Аліна Олександрівна – аспірант кафедри соціальної та практичної психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Луганськ.

УДК 159.92

Шевченко К. О.

ФАСИЛІТАЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

У статті проаналізовано основні теоретичні положення стосовно феномену фасилітації, узагальнено результати досліджень у межах різних концептуальних підходів соціальної психології та педагогіки.

Ключові слова: *соціальна фасилітація, педагогічна фасилітація, фасилітативна компетентність, суб'єкт-суб'єктна взаємодія фасилітативний вплив.*

Постановка проблеми. Дослідження феномену фасилітації традиційно здійснювалось у контексті однієї з найактуальніших проблем соціальної психології – малої групи як середовища становлення особистості. Згодом у психології та педагогіці стало прийнято умовно виділяти фасилітацію педагогічну і соціальну.

Ефект соціальної фасилітації як покращення індивідуальних результатів діяльності в присутності інших людей був відкритий завдяки першим експериментальним дослідженням групової взаємодії, впливу групи на поведінку індивіда (Н. Тріплетт, В. Мід, Ф. Олпорт, М. Бехтерев). Подальшого розгляду дане явище набуває у роботах Р. Зайонса, С. Харкінса, Д. Майерса, М. Шеріфа, П. Зоді, С. Боварта, М.М. Обозова та ін.

У ранніх дослідженнях, проведених у США в 20-х рр. ХХ ст., увага акцентувалась саме на факті простої присутності інших, вивчалися не інтеракції членів малої групи, а їх одночасні дії (коакція). У ряді експериментів було також виявлено і протилежний ефект – стримування, гальмування дій індивіда під впливом присутності інших, що отримав назву ефекту соціальної інгібіції. Пізніше було встановлено, що важливим параметром групової діяльності є саме взаємодія, а не просто “співприсутність” членів групи.

Розуміючи під соціальною фасилітацією підвищення швидкості або продуктивності діяльності особистості, відзначимо, що цей ефект уможлиблюється внаслідок актуалізації в свідомості особистості образу іншої людини (або групи людей), яка виступає в якості суперника або спостерігача за її діями.

У результаті зазначених досліджень також була виявлена залежність проявів фасилітації, інгібіції або так званих “соціальних лінощів” (тенденції до зменшення зусиль в ситуаціях спільної діяльності та відсутності контролю за індивідуальним внеском кожного учасника) від ситуативних та соціокультурних факторів, статі, віку, статусу, інших характеристик суб'єкта, а також від його ставлення до присутніх. Експериментально були підтверджені тенденції до інгібіції якісних показників діяльності та фасилітації кількісних, посилення конвергенції та узгодженості думок та оцінок [3].

Серед причин виникнення ефекту соціальної фасилітації дослідники зокрема вказують такі:

1) соціальне збудження, тобто збудження нервової системи від присутності інших людей, є вродженим і притаманним більшості суспільних істот;

2) страх соціальної оцінки або стурбованість тим, як нас оцінюють інші люди (домінантна реакція посилюється, якщо людина думає, що її оцінюють);